

Spinoza's Visie

Dag 2

Over God en de Natuur

Module 2

Herhaling dag 1

Over geluk, kennis en God

Belangrijke lessen

- Streven naar eer, rijkdom en lust brengt niet het gewenste geluk.
  - Denken, het opdoen van kennis, geeft rust en tevredenheid.
  - Ware kennis toont zichzelf, er is geen methode.
  - Kennis is de bron van ons geluk.
  - Kennis van het hoogst denkbare geeft het grootst mogelijke geluk.
-
- Buiten ons denken moet iets bestaan dat de bron is van onze ideeën, we noemen dit de Natuur.
  - Deze Natuur moet het startpunt zijn voor onze kennis en daarmee voor de zoektocht naar ons geluk.

Opzet cursus

Dag 1

Inleiding

DAG 2

Over God.

Hoe zit de wereld
in elkaar?

DAG 3

Over de mens.

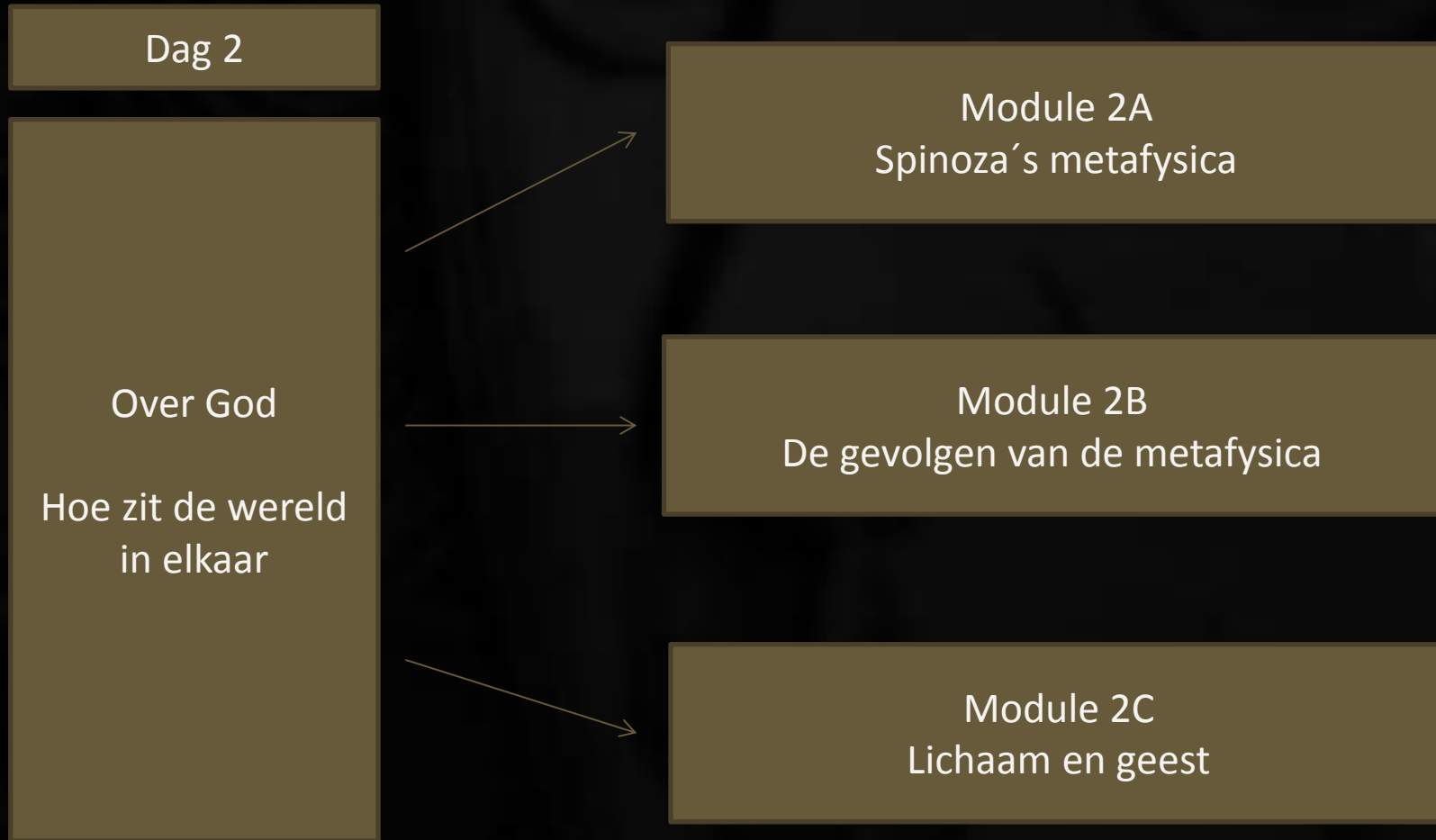
Hoe verhoudt de
mens zich tot de
wereld?

DAG 4

Over het geluk.

Waarin ligt het
ultieme geluk?

Opzet cursus

Module 2A

Metafysica

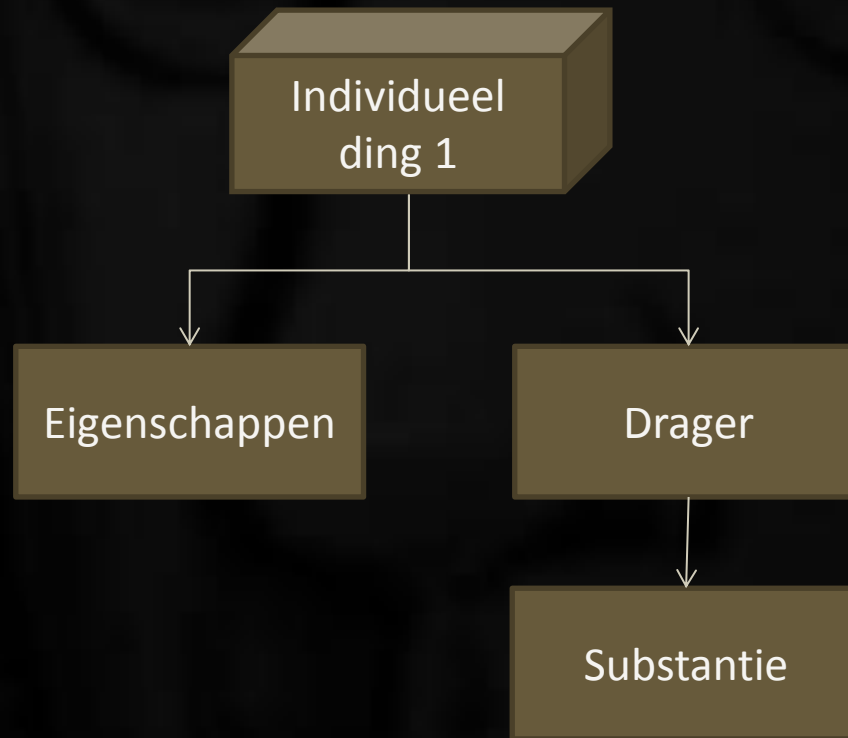
Hoe de wereld in elkaar steekt

Over afhankelijkheid

Wat is afhankelijk en wat onafhankelijk

Visie Aristoteles

Veranderlijk
Afhankelijk

Onveranderlijk
Onafhankelijk

Soorten onafhankelijkheid

Oorzakelijk

Een zaak is onafhankelijk van oorzaken – oorzaak van zichzelf

Verandering

Een zaak is onafhankelijk van verandering – eigenschappen veranderen maar essentie niet

Wat is onafhankelijk?

Oorzakelijk

Verandering

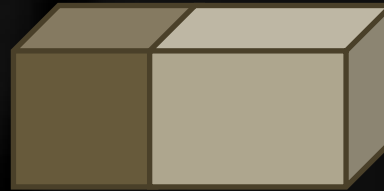
NEE

NEE

Individueel ding?

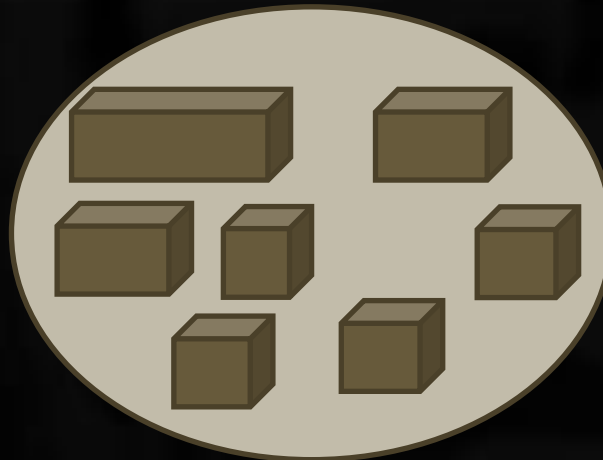
NEE

NEE

Deel van individueel ding?

JA?

JA?

Geheel van individuele
dingen?

Tweedeling van alles wat is

Substantie

Individueel ding

=

Eigenschap van substantie

=

Mode

Eigenschappen

Substantie

Eigenschappen van de substantie

Substantie is oneindig

Substantie is uniek
Geen twee gelijke

Er is één
Substantie

Substantie wordt niet
veroorzaakt

Substantie moet
bestaan

Tweedeling van alles wat is

Substantie

eeuwig

Alles wat er is

onveranderlijk

volmaakt

onafhankelijk

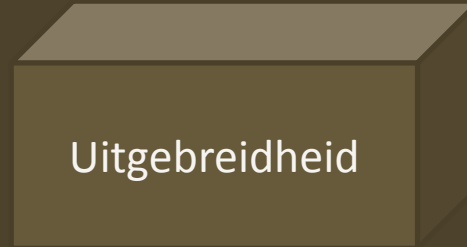
oneindig

De Natuur

God

Attributen

Substantie

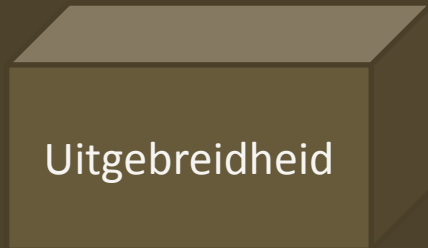
Uitgebreidheid

Invloed dus
afhankelijkheid

Denken

Substantie = God = Natuur

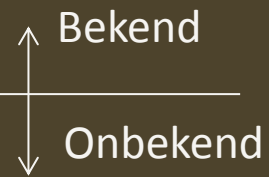

Uitgebreidheid

Denken

= Attributen

Bekend

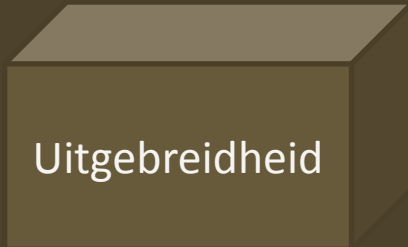
Onbekend

Attribuut X

Substantie = God = Natuur

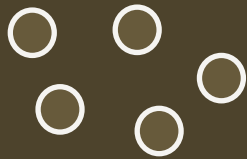

Uitgebreidheid

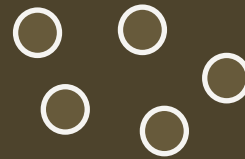

Denken

= Attributen

Afzonderlijke
dingen

Afzonderlijke
ideeën

= Modi

Eigenschappen attributen

Attribuut is oneindig
in zijn soort

Attribuut is uniek

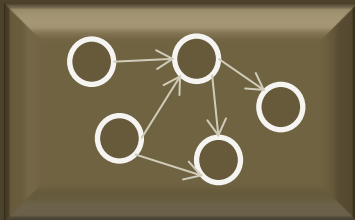
Er zijn oneindig veel
attributen

Attribuut is
onafhankelijk
in zijn soort

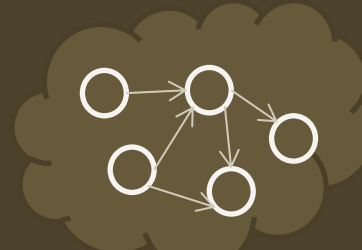
Attributen moeten
bestaan

Substantie = God = Natuur

Uitgebreidheid

Denken

Geen invloed

Altijd parallel - Orde en verband gelijk

Attributen zijn indelingen door het verstand
en geen werkelijk onderscheid.

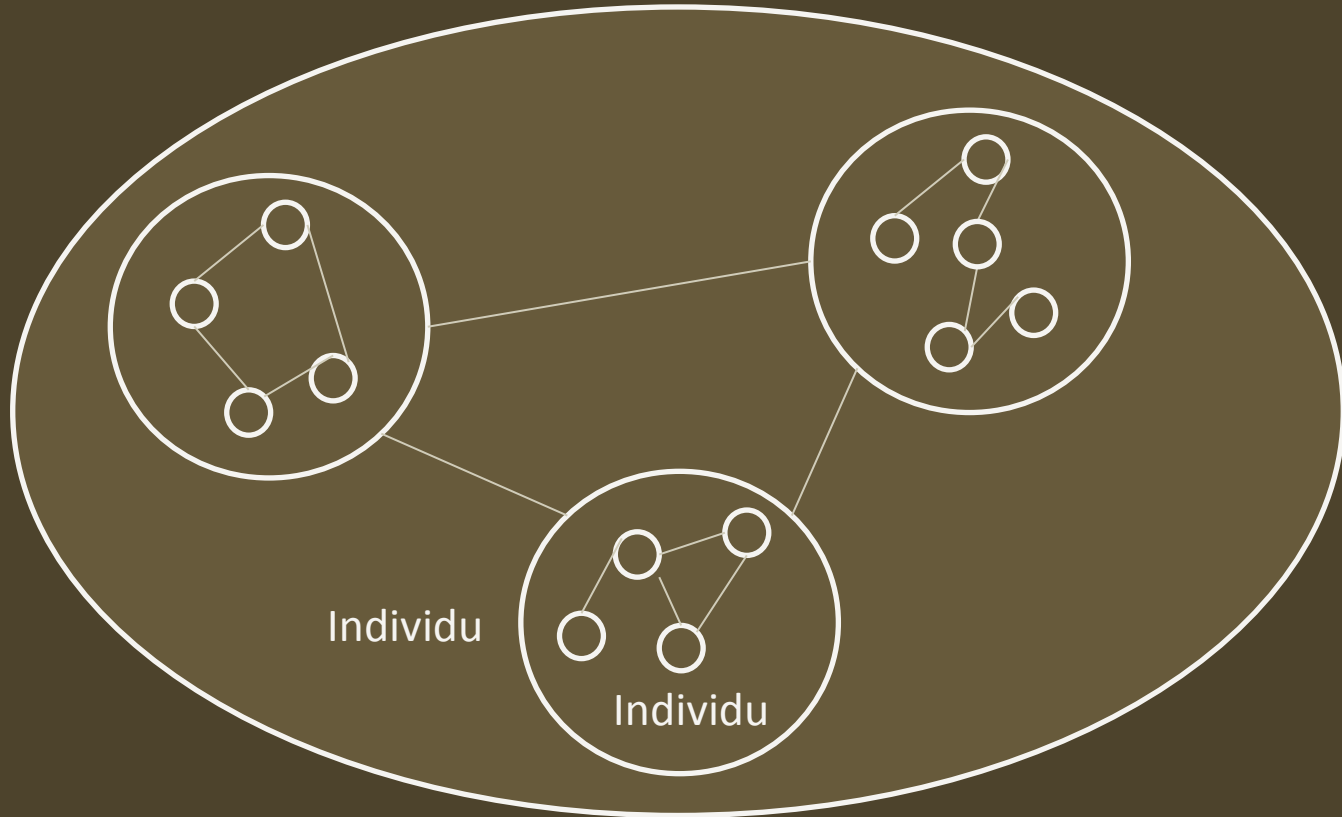
Modi

Substantie

Individueel ding
=
Mode
=
Eigenschap van substantie

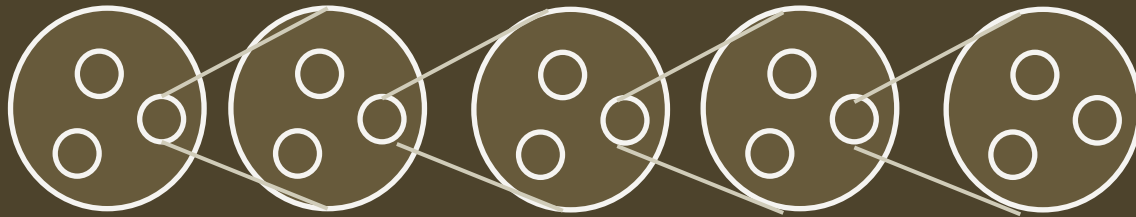
Substantie = God = Natuur

Individu

Lagere orde individu

Is er een individu van
de laagste orde?
Is er een "atoom"?

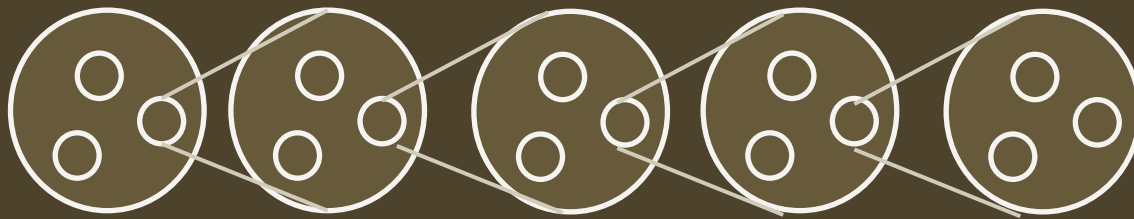
Is er een individu van
de hoogste orde?

Hogere orde individu

Lagere orde individu

Is er een individu van de laagste orde?
Is er een "atoom"?

Een individu is een zaak waarvan de **delen** een vaste verhouding van **beweging en rust** hebben.

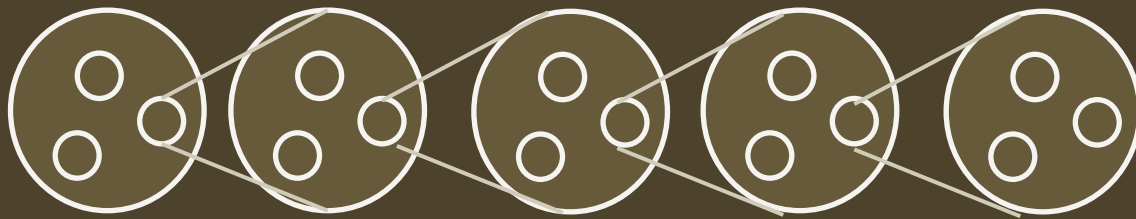

De **delen** van een individu kunnen oneindig gedeeld worden. Geen atoom of kleinste deel.

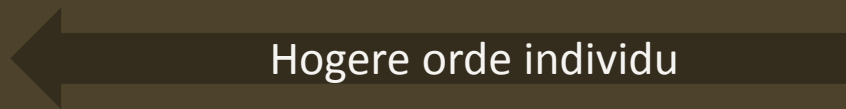
Beweging en rust zijn de altijd aanwezige factor. Het "einde van de reeks" zijn Beweging en rust.

Het individu van de hoogste orde is
het totaal van alle modi.

Is er een individu van
de hoogste orde?

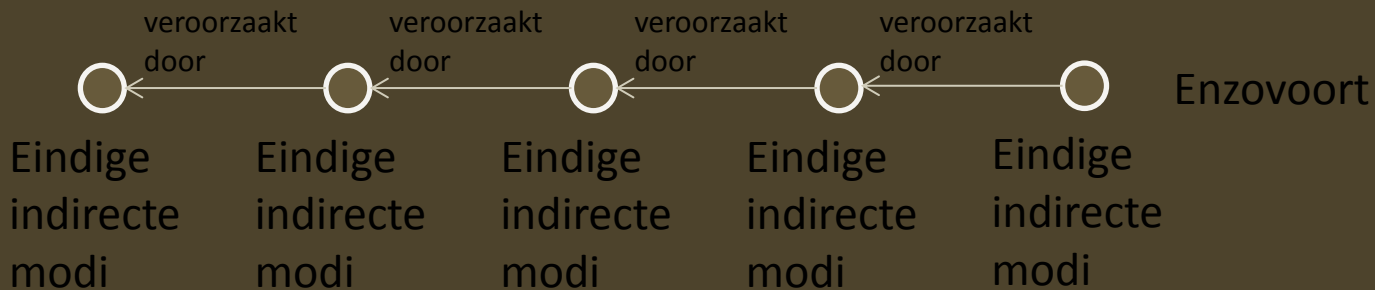

Hogere orde individu

Lagere orde individu

Beweging en rust

Oneindige directe modi

Drie soorten modi.

Het geheel der dingen

Oneindige indirecte modi

Hogere orde individu

Citaat

Al het **enkelvoudige**, oftewel elk **ding** dat eindig is en een begrensd bestaan heeft, kan alleen bestaan en tot werken worden bepaald als het tot bestaan en werken wordt bepaald door een andere **oorzaak**, die eveneens eindig is en een begrensd bestaan heeft. Op haar beurt kan deze oorzaak ook alleen bestaan en tot werken worden bepaald als ze tot bestaan en werken wordt bepaald door een andere oorzaak die ook eindig is en begrensd bestaan heeft, **en zo tot in het oneindige**.

Volledige indeling

Naturende Natuur

Genatuurde Natuur

Onbekende attributen

Indirect

Volstrekt oneindige verstand

Denken

Direct

Oneindige verstand

Individueel idee

Individueel idee

Individueel idee

Individueel idee

Oorzakelijk

Uitgebreidheid

Direct

Beweging en rust

Individueel ding

Individueel ding

Individueel ding

Individueel ding

Oorzakelijk

Indirect

Totale gezicht van de wereld

Attributen

modi

Substantie = God = Natuur

Substantie = God = Natuur

Onbekende attributen

Denken

Oneindige
verstand

Volstrekt oneindige verstand

Individueel idee

Individueel idee

Individueel idee

Individueel idee

Uitgebreidheid

Beweging en
rust

Individueel ding

Individueel ding

Individueel ding

Individueel ding

Totale gezicht van de wereld

Attributen

modi

Opdracht 2

Module 2B

Gevolgen

De gevolgen van Spinoza's visie op de
werkelijkheid

Gevolgen metafysica

- Er is geen doel of hoger plan.
- Alles is opgenomen in een keten van oorzaak en gevolg.
- Alles is noodzakelijk – God/Natuur heeft geen vrije wil.
- Er kan geen toeval bestaan.

Citaten

Maar ik vind dat ik duidelijk genoeg heb laten zien dat uit de oppermacht van God, oftewel zijn oneindige natuur, **oneindig veel op een oneindig aantal manieren**, dat wil zeggen alles, **noodzakelijk** is voortgevloeid of steeds met dezelfde **noodzakelijkheid** volgt, op dezelfde manier als uit de aard van een driehoek van eeuwigheid tot eeuwigheid volgt dat zijn drie hoeken gelijk zijn aan twee rechte.

Maar ik twijfel er niet aan dat velen deze mening als **absurd** van de hand wijzen en zichzelf er niet toe willen brengen haar te overwegen; en dat om geen andere reden dan dat zij gewend zijn God een **andere vrijheid** toe te schrijven, zeer verschillend van de vrijheid die ik heb beschreven, namelijk de absolute wil.

E1P17S, E1P33S2

Citaat

Er is in de geest **geen absolute oftewel vrije wil**, maar de geest wordt bepaald om het ene of het andere te willen door een oorzaak die ook weer door een andere bepaald is, en die weer door een andere, en zo tot in het oneindige.

Opdracht

Gevolgen metafysica

- Wereld is volmaakt.
- Er is geen goed en slecht.
- De mens is geen substantie – wij hebben geen vaste kern

Citaat

De dingen kunnen op geen enkele andere manier en met geen andere ordening door God zijn voortgebracht dan ze zijn voortgebracht.

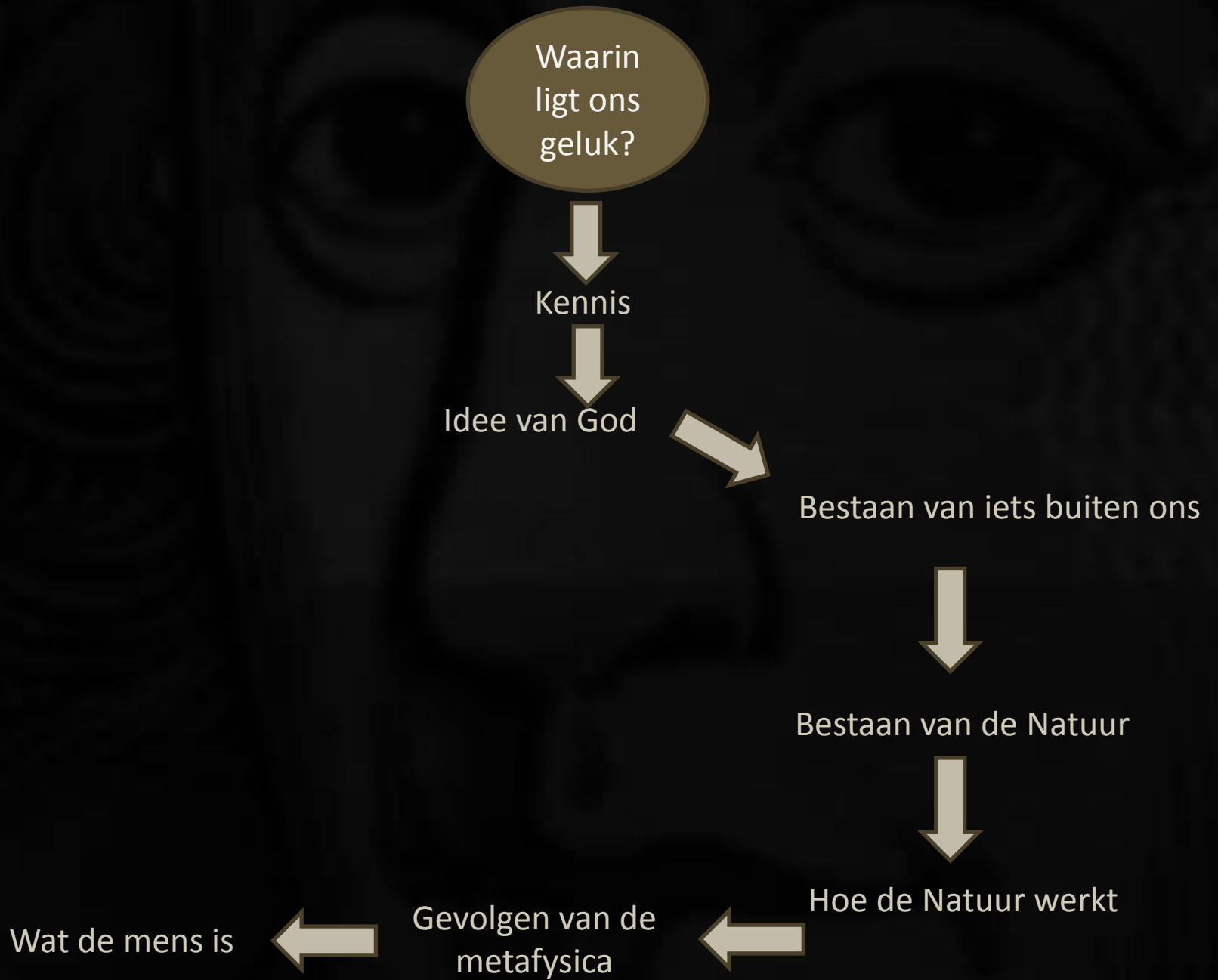
Citaat

Hieruit volgt dat het wezen van de mens wordt gevormd door een zekere modificatie van Gods attributen. Het zijn van de substantie behoort immers niet tot het wezen van de mens. Dus is het iets wat in God is en wat zonder God niet kan bestaan of begrepen kan worden, oftewel een wijziging of modus , die Gods aard op een vaste en bepaalde manier uitdrukt.

Samenvatting

Belangrijke lessen

- God/Natuur is niet een buiten de wereld staande Bepaler.
- God=Natuur is alles wat er is.
- Alles hangt van God/Natuur af en is hierin opgenomen.
- Iets kan niet uit niets voortkomen – alles heeft een oorzaak.
- Vrije wil en toeval bestaan niet – alles is noodzakelijk.
- Wat de mens is.

Citaat

Hiermee heb ik **Gods aard en zijn eigenschappen** uitgelegd, bijvoorbeeld dat hij **noodzakelijk bestaat**, dat hij **uniek is**, dat hij op grond van de **noodzaak van zijn aard** alleen bestaat en handelt, dat hij de **vrije oorzaak** is van alle dingen, en op welke manier; dat **alles in God is** en op zo'n manier van hem afhangt dat het zonder hem niet kan bestaan noch begrepen worden; en tenslotte dat alles van tevoren **door God is bepaald**, niet krachtens de vrijheid van zijn wil of een absoluut goeddunken, maar krachtens Gods absolute natuur, oftewel zijn oneindige macht.

Volgende week

- Welke kennis kan de mens hebben?
- Welke emoties volgen daar uit?
- Welke zijn goed en welke slecht?
- Syllabus 0-7 (avond 1 en 2)
- Syllabus 7-10 (avond 3)